12. Game over

9 – 17 oktober 1978

Det hade gått nästan tre månader sedan jag skickade in mitt kompletterande material till JK. Gullnäs behöll det inte för sig själv, utan skickade det först till Sjölin. Han returnerade ett långt svar som jag fick ta del av. Om min avsikt varit att provocera, hade jag lyckats. Sjölin ägnade allt utrymme åt analys av mig som person – med väldigt lite sakinnehåll:

"Vad Ahlmark tycks mena är att Sjöfartsverket grundstötningsdagen bort gå ut med en kommuniké och sagt: 'Vi tar på oss hela skulden för olyckan ty 1969 års mätningar har icke införts i sjökortet och det är denna omständighet som är orsak till att grundstötningen inträffat'...

Skuldfrågan i denna olycka är emellertid inte så enkel som Ahlmark tycks tro. Den är ännu icke avgjord enligt den praxis och de regler som gäller i ett rättssamhälle som Sverige. När den en gång kommer att vara slutgiltigt avgjord kommer domen definitivt icke att överensstämma med Ahlmarks bedömningar...

Om icke massmedia samma dag som olyckan inträffade fått 'tipset' av lotsdirektör Ericsson – eller var det Ahlmark? – att det var sjökortet som var skuld till olyckan', hade sjökortet och 1969 års mätningar kommit att spela en mycket blygsam roll då det gällt handläggningen av orsakssammanhangen kring grundstötningen...

Det är Anders Ahlmark själv som genom sin promemoria och genom allt sitt agerande mer än någon annan lyckats åstadkomma en systematisk mörkläggning av Tsesis-katastrofen. Jämväl hans många gånger skymfliga beskyllningar vittnar icke på ärligt uppsåt och de faller därmed tillbaka på honom själv. Hans framställning är emellertid så förvirrad och osaklig att den mer vittnar om bristande kunskap och oredigt omdöme än om sann förmåga att lämna en klar och hederlig beskrivning av verkliga förhållanden och av Sjöfartsverket liksom sitt eget agerande i samband med Tsesis grundstötning".

Min sista punkt i materialet till JK blev i mina ögon den avgörande. Jag hade redan påpekat att ingen bagatell var liten nog att användas i mörkläggningssyfte.

Jag berättade för JK att Hallbjörners föregångare Fagerholm, i en artikel i Nautisk Tidskrift förklarat att verket borde ta på sig missen av Tsesisgrundet i hanteringen, i stället för att komma med diverse försök till bortförklaringar.

Sjölin svarade JK att den förre sjökartedirektören varken satt sig in i fakta kring Tsesisolyckan eller visste någonting om de senaste årens rutiner. Han borde nu i stället ta på sig skulden för de rutiner och den policy han införde "trots starka protester från sina dåvarande medarbetare på sjökarteavdelningen. ***Hade dessa rutiner icke införts utan man hade fortsatt att tillämpa tidigare policy hade 1969 års mätningsresultat blivit fullständigt införda i sjökorten redan 1970."***

Sjölin glömde att titta i backspegeln. Han avslöjade i en mening att hans vittnesmål vid sjöförklaringen under ed, som från första stund handlat om att avfärda 1969 års mätningsresultat, varit en medveten bluff.

Att det med sunda sinnen skulle innebära att Tsesisolyckan aldrig behövt hända, tänkte nog inte Sjölin på just då. Lotsdirektören Torsten Ericsson hade redan vid sjöförklaringen sagt att han skulle ha prickat ut grundet och ändrat fyrsektorn redan 1969 om han fått vetat det han nu visste.

Vad kunde JK mer begära? Byrådirektör Sjölin, verkets huvudvittne och själv ansvarig för planering och redovisning av 1969 års mätningar i Södertäljeviken, erkände skriftligt att grundet skulle ha införts redan 1970 med en bättre organisation. Nu skyllde han på chefen som försvann från scenen fem år tidigare. Sjölin som vid sjöförklaringen kallade djupkartan för ”datakarta” och som i rapporten fick underrubriken ”inte helt pålitlig”. Dessutom var det en bekräftelse på att Sjölins egen sjömätning av grundet efter olyckan bara varit ett spel för galleriet, och att det inte alls var något fel på vare sig 1969 års mätningar eller resultatet.

I mitt svar till JK Gullnäs pekade jag på att Sjölin försagt sig och att jag ansåg att spelet var slut. Sakfrågan som för mig handlade om sjökortsfelet, var avgjord och mörkläggningen dokumenterad. Det kunde inte JK bortse ifrån. Det föll en sten när jag postade kuvertet. På löpsedlarna kunde jag samtidigt läsa att Ola Ullsten valts till statsminister i en folkpartiregering. Det skulle utses en ny kommunikationsminister.

En sjuksyster ringde från Stockholm samma kväll. Mor hade hög feber. Hennes liv höll på att fly. Jag tog tåget, men kom för sent. Medvetslöshet hade inträtt och jag fick ingen mer kontakt. Efter ett par timmar var hon borta. Under den vecka som följde fick jag tid att fundera på vad jag egentligen höll på med.

Jag hade varit blind och valt att stanna hemma för att tillfredsställa JK, i stället för att vara hos mor de sista dagarna i livet. Allt kändes meningslöst.

I väntan på begravning var jag tillbaka på jobbet efter tre dagar. Ett nytt, tungt kuvert från JK låg på bordet. Gullnäs hade varit i Norrköping och suttit i samtal med Hallbjörner en hel dag. Sjökartedirektören hade därefter, faktiskt lite oväntat, svarat på mitt material och jag fick tillbaka det för att själv kommentera.

Hallbjörners omdömen innehöll hela registret av vad jag egentligen kunde förvänta mig. Men det kändes ändå tungt. Jag överöstes än en gång med förtal. Sakfrågorna existerade inte. Sjökartedirektören skrev bl. a. att mitt material var en blandning av ”*rena lögner, halvsanningar som sammanställts med andra halvsanningar. Resultatet hade inte blivit en hel-sanning utan i bästa fall en ¼-sanning!*” Det handlade också mest om mina ”*gissningar och påståenden som inte blev sannare av att styrkas av andra påståenden*”. Hallbjörner fortsatte: *”Man skulle verkligen önska att de journalister som aningslöst trott på Ahlmark, själva fick se hur han bär sig åt, och själva kunde se hur falskt och lögnaktigt han agerar… Jag har heller icke hört talas om att någon annan tjänsteman delar Ahlmarks uppfattning. Han verkar helt isolerad.”*

Verkets verklighetsfrämmande presskommuniké inledningsvis var uppenbarligen ett problem JK hade uppmärksammat. Men Hallbjörner hittade flyktvägar som vanligt. Hade han överhuvudtaget varit närvarande?

”Det var alls inte Hallbjörner som utfärdat presskommunikén och vägrat att ta tillbaka den vilket Ahlmark påstått. Sanningen var att kommunikén utfärdats av generaldirektören efter

ingående diskussioner med driftdirektören, sjösäkerhetsdirektören, administrativa direktören, chefsjuristen, byrådirektörerna Birger Sjölin och Göran Nordström."

Hallbjörners slutkläm till JK tillhörde det tyngre artilleriet. Kommentarerna kring min person ville aldrig ta slut. Det var inte bara jag, utan alla som varit kritiska fick en snyting. Jag visste inte var han fick allt ifrån. Sjökartedirektören sammanfattar min kritik efter sidor av förtal och vände riktningen bort från sig själv och i stället mot mina arbetskamrater:

"Kritiken saknar grund. I den mån det icke rör sig om medvetna lögner torde Ahlmarks felaktiga uppgifter bero på att han helt enkelt icke är insatt i de förhållanden han ger sig på att kritisera. Och detta beror icke på bristande information från ledningens sida utan på att det inte ingår i Ahlmarks uppgifter att vara insatt i flertalet av avdelningens frågor…

Ahlmarks kritik riktas i själva verket i betydande grad mot hans arbetskamrater som icke skulle sköta sina arbetsuppgifter på ett tillfredsställande sätt. Med vad rätt framställer Ahlmark denna kritik, han som ej ens själv kan klara sina enkla uppgifter? Att utdela sådan kritik får ankomma på avdelningens chefer. Ahlmarks kritik är en oförskämdhet mot alla de som lojalt och troget försöker fullfölja sina ofta svåra uppgifter men som naturligtvis ibland kan göra fel. Men det ingår tydligen icke i Ahlmarks föreställningsvärd att fel som begås kan ha naturliga förklaringar. Ahlmark ser bara 'skumma' motiv bakom varje misstag…"

Det största hindret för en god arbetsinsats har dock varit Ahlmarks agerande. I snart sett ett år har denna person på allt sätt sökt misskreditera alla chefer, sprungit runt och snokat för att hitta fel hos sina arbetskamrater, agerat för att få stöd för sitt beteende i Tsesisaffären osv. Detta har skapat en obehaglig atmosfär och har menligt påverkat arbetet. Många av avdelningens medarbetare har uttryckt sitt missnöje över Ahlmarks beteende och varit förvånade över att han får fortsätta på detta sätt.

Slutligen: Varför har Ahlmark ej framfört sin kritik över missförhållanden på sjökarteavdelningen till avdelningens chef? Första gången jag får reda på dem är i ett JK-protokoll.

Svar: Sannolikt beroende på att Ahlmark väl vet att jag ganska omedelbart skulle avslöja att de sakuppgifter Ahlmark stöder sin kritik på är falska.

Sammanfattningsvis: Vi har direkt kunnat visa att Ahlmarks påståenden och anklagelser är falska och saknar grund. De uppgifter han stöder sin kritik på har visat sig vara felaktiga.

Folke Hallbjörner
Sjökartedirektör"

Oljekatastrofen handlade nu mer om mig än något annat. Jag tänkte inte bemöta allt. Vad skulle jag svara? Men det förvånade mig att JK Ingvar Gullnäs släppte fram så mycket förtal. Redan dagen därpå postade jag mitt svar och beklagade uppriktigt att faktadebatten övergått i pajkastning.

För första gången märkte jag att Arnljot var orolig. Det var inte bara jag som skulle förtalas. Arnljot var också i allra högsta grad ett hot mot Sjökartedirektörens planer. Arnljot berättade att några i hans omgivning kallats till sjökartedirektören för enskilda samtal. Ingen hade efteråt berättat

för honom vad som var på gång, men han var rädd att han också skulle utsättas för ett okontrollerat överfall om hans personal inte orkade stå emot Hallbjörners krav på lojalitet.

Vad vi då inte visste var att sjökartedirektören etablerat ett ingående samarbete med justitiekansler Ingvar Gullnäs. Broderskapet hade redan nått en personlig nivå där Folke Hallbjörner kunde resonera med JK Ingvar Gullnäs om vad han skulle säga och inte säga i utredningen om sjökarteavdelningens "systematiska mörkläggning".

När Hallbjörner skickade tillbaka det kompletterande förhörsprotokollet, bifogade han ett handskrivet meddelande. En anställd, ”P”, direkt underordnad Arnljot, hade backat ur komplotten mot sin närmaste chef och ställde inte upp på sjökartedirektörens villkor. Hallbjörner som kunnat utnyttja ”P:s” kritik mot Arnljot skrev nu till JK Gullnäs:

"Här papperet åter. Jag vet att jag (på sid. 4) namngivit Petterson. Det är också rätt. Men jag skulle vilja ändra – så som jag föreslagit – för att inte P. skall råka illa ut. Om Du inte har något emot det?"

Och visst fick sjökartedirektören Hallbjörner ändra. Den fadäsen och mycket, mycket mer.